

FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONANING O‘RNI

Hoshimova Ra’no

Namanga viloyati Pedagogik mahorat markazi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada farzand tarbiyasida ota-onaning beqiyos o‘rni, ularning vazifalari, oilaviy muhitning bolaga ta’siri, zamonaviy tarbiya yondashuvlari va muammolari tahlil qilinadi. Psixologik, pedagogik va ijtimoiy jihatlar asosida ota-onaning farzand rivojidagi ta’siri yoritiladi.

Kalit so‘zlar: tarbiya, ota-ona, bola psixologiyasi, oilaviy muhit, ijtimoiy tarbiya, pedagogika.

Kirish

Farzand tarbiyasi – bu nafaqat oilaning, balki jamiyatning asosiy tayanchi hisoblanadi. Insoniyat tarixida har bir davrning ma’naviy asoslari, madaniy qadriyatlari va axloqiy tamoyillari avlodlar davomida, aynan tarbiya orqali uzatilgan. Bu jarayonda esa ota-onaning roli beqiyosdir. Ular farzand uchun birinchi murabbiy, ustoz va hayotiy yo‘lboshchidir.

Ota-onaning tarbiyadagi asosiy vazifalari

1. Ma’naviy tarbiya berish – Ota-ona bolaga yaxshilik, halollik, mehr-oqibat, sabr-toqat kabi qadriyatlarni o‘rgatadi.
2. Intellektual rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash – Bolaga bilim olishga undash, o‘qishga muhabbat uyg‘otish ota-onaning mas’uliyatidir.
3. Ijtimoiy moslashuvga yordam berish – Bola jamiyatda o‘z o‘rnini topishi uchun ota-onaning ko‘magiga muhtoj.
4. Shaxsiy namuna bo‘lish – Farzand, asosan, ko‘rganini qaytaradi. Ota-onaning o‘rnak bo‘lishi juda muhim.

Farzand rivojida oilaviy muhitning roli

Oilaviy muhit bolaning dunyoqarashi va xarakteriga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Mehrga to‘la, tartibli va ijobiy munosabat hukmron bo‘lgan oilalarda tarbiyalangan farzandlar odatda ijtimoiy faol, muvozanatli va ma’naviy barkamol bo‘ladi. Aksincha, sovuq, e’tiborsiz yoki tajovuzkor muhitda ulg‘aygan bolalar ruhiy noaniqlik, qo‘rquv va agressiya bilan o‘sadi.

Zamonaviy tarbiya muammolari

Bugungi kunda ota-onalar duch kelayotgan asosiy muammolardan biri — vaqt yetishmovchiligi va texnologik vositalarning tarbiyaviy ta’siri. Ko‘plab ota-onalar ish bilan band bo‘lib, farzandlariga yetarli vaqt ajratolmaydi. Bu esa bolalarning ijtimoiy tarmoqlar, telefonlar va televizorlar orqali tarbiya olishiga olib kelmoqda.

Psixologik yondashuvlar va tavsiyalar

- Eshitish va tushunish: Farzandni tinglash, uning his-tuyg‘ularini e’tiborga olish ishonchli munosabatlar uchun asos yaratadi.
- Jazodan ko‘ra rag‘bat: Rivojlangan pedagogik yondashuvlarda mukofotlash samaraliroq.
- Teng huquqli muloqot: Bolaga fikr bildirish imkonini berish ota-onaning madaniy saviyasini ko‘rsatadi.

Islom nuqtayi nazaridan ota-onaning o‘rni

Islom dinida ota-onaning farzand oldidagi mas’uliyati muhim sanaladi. Payg‘ambarimiz (s.a.v.): “Har biringiz rahbarsiz va boshqaruv ostingizdagi uchun mas’ulsiz”, deganlar. Farzandga halol rizq topish, odob-axloqni o‘rgatish ota-onaning eng asosiy vazifasidir.

Xulosa

Farzand tarbiyasida ota-onaning o‘rni o‘rnini hech bir maktab, darslik yoki institut bosa olmaydi. Zamonaviy muhitda bu mas’uliyat yanada ortmoqda. Tarbiyada mehr, e’tibor, va mas’uliyat — eng muhim tamoyillardir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I. “Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch”. T., 2008.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Oila to‘g‘risida”gi qonuni.
3. G‘ofurov A. “Pedagogika asoslari”. T., 2020.
4. Islomiy tarbiya asoslari, hadislar va tafsirlar to‘plami.